

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KAR SZAKMÓDSZERTANI KÖZPONT

A tanári szakdolgozattal kapcsolatos eljárásrend¹

v 1.3

A dokumentum forrása: az ELTE Pedagógikum Központja által közzétett eljárásrend

1. A tanári szakdolgozat (tanulmány) témaválasztása és bejelentése

A tanári szakdolgozat két részből áll, a tanárképzés szempontjából releváns **tanulmányból** és az **értékelési portfólióból**. Tanulmányt azon hallgatóknak kell készíteniük, akiknek a pedagógiai-pszichológiai moduljuk mérete nagyobb mint 10 kredit, portfóliót viszont minden hallgatónak kell készítenie. Ezek tartalmi és formai követelményeit, valamint értékelésük szempontjait a *melléklet* tartalmazza.

A tanulmány jellegű szakdolgozat témája bármilyen szak módszertani, illetőleg általános pedagógiai vagy pszichológiai kérdés lehet, de mindenképpen szükséges, hogy a téma a szaktárgyhoz kapcsolódjon. A szakdolgozati témát és a témavezetőt a tanári modul felelőse hagyja jóvá a megadott eljárásrend szerint.

A szakdolgozat értékelési portfólió részéhez témát választani és azt külön bejelenteni nem kell. A szakdolgozat tanulmány részének témáját be kell jelenteni. A témabejelentés tartalmazza

- a hallgató nevét, azonosító adatait, elérhetőségét, nyilatkozatát;
- a témavezető nevét, foglalkozását, munkahelyének megnevezését, valamint nyilatkozatát a kifejtett téma megfelelőségéről, továbbá a témavezetés vállalásáról;
- a szakdolgozat témavázlatát (szinopszist).

A témavázlatban a hallgató a témavezetővel előzetesen egyeztetve felvázolja a szakdolgozat témaválasztásának indoklását, a szakdolgozat tárgyában szerzett előzetes tapasztalatokat, konkrét célját, a körbejárni kívánt problematikát, a megválaszolandó fő kérdéseket, a kiindulási hipotézist (ha van), a dolgozat tervezett felépítését, vizsgálat esetén annak tervezett lépéseit és a felhasználni kívánt, a témaválasztásig felderített alapvető szakirodalom jegyzékét.

A témaválasztáshoz témavezető választása kötelező. A témavezető mellett a szakdolgozat irányításában szükség szerint konzulensek is részt vehetnek. A témavezető segít a témaválasztásban, a probléma világos megfogalmazásában, az alapvető szakirodalom kijelölésében, a megfelelő ütemezés kialakításában, a szakdolgozat és a szemináriumi dolgozat eltérő műfaji vonásainak és követelményeinek a bemutatásában, és – a tanárjelölt igénye alapján, a vele egyeztetett módon, időtartamban és mértékben – konzultációval segíti a szakdolgozat elkészítését.

A tanári szakdolgozat témavezetője lehet

- a) az ELTE tanárképzésben érintett, teljes vagy részfoglalkozású oktatója lehet, beleértve a gyakorlóiskolai vezetőtanárokat is, avagy
- b) pedagógus-, vagy pedagógia, vagy pszichológia szakos végzettséggel rendelkező, közoktatással összefüggő szakterületen dolgozó, más szakember. Ez esetben az elektronikus rendszerben a témavezető helyett az adott modulért felelős vezető vagy (módszertanos) megbízottja nyilatkozik a témaválasztás és a külső témavezető elfogadásáról.

¹Elfogadta az ELTE Tanárképzési és Tanár-továbbképzési Tanácsa a 2010. május 7-i ülésén az ELTE-TTT 15/2010. (V. 7.) sz. határozatával, alkalmazandó a 2010/2011. tanévtől.

A portfólió témavezetője a pedagógiai-pszichológiai tanításkísérő szeminárium vezetője.

A tanári szakdolgozat tanulmány része témabejelentésének eljárásrendje

Ssz.	Tevékenység	Határidő	Közreműködő/döntéshozó	Dokumentum
1.	tématervek jóváhagyása	folyamatos	a meghirdető szervezeti egység megküldi a témához tartozó szakterületi modulfelelősök számára	témák listája
2.	a szakdolgozat tanulmány részének témameghirdetése	folyamatos	szakterületi modulfelelősök, PPK Neveléstudományi Intézet, PPK Pszichológiai Intézet	elektronikus felületen, honlapon, Moodle-rendszerben
3.	témabejelentés	az őszi félévi tanári záróvizsga esetében: május 15., a tavaszi félévi tanári záróvizsga esetében: november 15.	hallgató	elektronikus rendszerben
4.	a témabejelentés jóváhagyása	az őszi félévi tanári záróvizsga esetében: május 31., a tavaszi félévi tanári záróvizsga esetében: november 30.	meghirdetett téma választása esetén a témavezető, valamint a modulfelelős	elektronikus rendszerben

2. A szakdolgozat benyújtása

Előzetesen jóváhagyott témabejelentés nélkül a tanári szakdolgozat nem nyújtható be, ennek hiányában tanári záróvizsga csak a következő záróvizsga-időszakban tehető. A tanulmány benyújtásának hiányában a portfólió nem adható be.

A hallgatónak a szakdolgozat tanulmány részét két kinyomtatott és bekötött formában és egy elektronikus formában kell benyújtania. Az egyik kinyomtatott példányt a modulfelelős karon, a másikat a Pedagógikum Központ OTF Tanulmányi Osztályon (Kazy 110). Elektronikus formában (pdf-fájlként) pedig az e célra kialakított elektronikus rendszerbe kell feltölteni. A bírálatról a modulfelelős kar gondoskodik, a PPK-n maradó példány kerül archiválásra.

A szakdolgozat mindkét részének kinyomtatva benyújtott példányát a záróvizsgán a tanárjelölt visszakapja, vagy – a jelölttel egyeztetve – a bíráló magánál megtartja.

A szakdolgozat benyújtásával kapcsolatos eljárásrendet a záróvizsga szervezésének eljárásrendje tartalmazza.

3. A tanári szakdolgozat bírálata

A szakdolgozat tanulmány részét a témavezető és az illetékes modulfelelős által megbízott bíráló szövegesen értékeli. A tanulmány ötfokozatú minősítését (érdemjegyét) a bíráló állapítja meg a témavezető értékelésére is figyelemmel. A szöveges értékeléseket a témavezető és a bíráló feltölti az elektronikus rendszerbe.

A portfólió értékelőjét a PPK jelöli ki, a neveléstudomány, a pszichológia vagy az érintett szakmódszertan oktatói közül. Ha a kijelölt értékelő nem a PPK oktatója, a kijelölésről egyidejűleg értesíteni kell az érintett kar/szervezeti egység vezetőjét. Az értékelésbe az értékelő más, a tanárjelölt felkészítésében részt vett személyeket is bevonhat, például vezetőtanár, mentor, a kísérő szeminárium vezetője stb. A tanárjelölt az értékeléseket az elektronikus rendszerből ismerheti meg.

A szakdolgozat bármely részének elégtelen minősítése esetén a hallgató nem bocsátható záróvizsgára, és az adott szakdolgozati részt újból el kell készíteni. A szakdolgozatot a hallgató új eljárásban, leghamarabb csak a következő félévben pótolhatja.

A szakdolgozat bírálatával kapcsolatos eljárásrendet a záróvizsga szervezésének eljárásrendje tartalmazza.

Melléklet

A tanári szakdolgozat részeinek tartalmi és formai követelményei, értékelésük szempontjai

4. számú melléklet a 15/2006. (IV. 3.) OM rendelethez TANÁRI MESTERKÉPZÉSI SZAK

8.4. A szakmai gyakorlat, amelynek előírt formái:

- a) *a pedagóguspálya megismerésére, általános pedagógiai képességek fejlesztésére irányuló gyakorlatok: pályaismereti, gyermeke- és önismereti, konfliktuskezelési módszerek, iskolalátogatások, óramegfigyelések és elemzések, mikrotanítás, legalább 30 óra;*
- b) *iskolában vezetőtanár irányításával az adott szakképzettség területén végzett csoportos gyakorlat szakképzettségenként 60 óra, amely magában foglalja a hospitálást, az óramegbeszéléseket és legalább 15 önállóan megtartott órát/foglalkozást (a hallgató az egyik szakképzettség tanítási gyakorlatát az 5-8., a másikat pedig a 9-12. évfolyamon kell, hogy végezze);*
- c) *közoktatási intézményben, felnőttképző intézményben megbízott vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember folyamatos irányítása mellett végzett, összefüggő, a képzés utolsó félévében folyó egyéni szakmai gyakorlat, amelynek előfeltétele a tanári mesterképzés (a szakdolgozaton kívüli) minden egyéb követelményeinek teljesítése, illetve azok teljesítéséhez szükséges kreditek összegyűjtése. A gyakorlat magában foglalja a hospitálást, szakképzettségenként heti 2-5 óra (max. heti 10 óra) tanítást/foglalkozást, a tanítási órán kívüli iskolai feladatok ellátását, a tanítást kísérő szeminárium elvégzését és az adatgyűjtés, tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálását.*

Az a) szerinti gyakorlat kreditértéke (a pedagógiai és pszichológiai tanulmányok keretében) legalább 3 kredit, a b) szerinti gyakorlat kreditértéke szakképzettségenként (a szakterületi tanulmányok keretében) legalább 3 kredit, a c) szerinti összefüggő egyéni gyakorlat kreditértéke 30 kredit. A gyakorlat során a hallgató a vezetőtanár és a tanárképző szakember felügyelete mellett elkészíti - a tanulók megismerése terén végzett munkáját, tanári gyakorlatának eredményességét adatokkal alátámasztó, a saját gyakorlati fejlődését dokumentáló - portfóliót, amely a szakdolgozat részét és a tanári képesítő vizsga tárgyát képezi.

8.5. Szakdolgozat

A szakdolgozat célja annak bizonyítása, hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és tanári munkájában alkalmazni. Képes a munkája szempontjából lényeges tudományos-szakirodalmi eredményeket összegyűjteni, azok alapján tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy pedagógiai feladat eredményességét értékelni. Képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati

tapasztalatokat gyűjteni és a tényyszerű adatokat elemezni, következtetéseket megfogalmazni, valamint az eredményeket saját tanári munkájában alkalmazni.

A tanári szakdolgozatnak kettő összetevője van:

- 1. a pedagóguspálya megismerésére irányuló és a vezetőtanár irányításával végzett [8.4. a) és b)] gyakorlat tapasztalatainak, valamint az összefüggő, szakképzettségenkénti egyéni gyakorlatok során gyűjtött, illetve a tanítást, gyakorlatot kísérő szeminárium [8.4. c)] tapasztalatainak a rendszeres összegzése (portfólió),*
- 2. e tapasztalatoknak vagy a szakterület egy részterülete tanításának valamely szakpedagógiai, illetve általános neveléstudományi szempont szerinti, tudományos alaposságú bemutatása, elemzése, értékelése vagy a tanításhoz szükséges segédlet készítése (tanulmány minimálisan 5 kredit értékben); a tanulmánynak tükröznie kell, hogy a hallgató a szakmai témát szakmódszertani, neveléstudományi és pszichológiai ismereteire támaszkodva az alap- és középfokú oktatás szintjeinek, illetve a szakképzés vagy a felnőttoktatás céljainak megfelelően képes kidolgozni.*

A tanulmány követelményei

A szakdolgozat tanulmány jellegű részének témája bármilyen szakmódszertani, illetőleg általános pedagógiai vagy pszichológiai kérdés lehet, ez utóbbi esetben mindenképpen szükséges a téma szaktárgyhoz kötése.

A tanulmány felépítése az adott szak tudományos dolgozatainak szerkezetét követi.

A tanulmány minimum 30, maximum 70 oldal (50 000–120 000 karakter). A terjedelmet és az egyéb követelményeket minden tanári modul saját hatáskörében meghatározhatja, pontosíthatja. A tanulmányhoz minden esetben csatolni kell a hallgató eredetiségi nyilatkozatát, valamint a konzulens oktató nyilatkozatát arról, hogy a dolgozat beadható.

A tanulmány értékelése

A tanulmányt a témavezető és a bíráló is véleményezi. A bíráló a tanulmányt jeggyel is értékeli. A bíráló személyét a modulfelelős kar határozza meg. A véleményeket elektronikusan is fel kell tölteni a megfelelő tárhelyre.

A portfólió általános tartalma

A portfólió az alábbi négy területhez tartozó tevékenységek dokumentumait tartalmazza oly módon, hogy az kifejezze, dokumentálja a hallgatók egyéni tanulási útját. A portfólióban szerepelnie kell mind a négy területhez tartozó dokumentumnak az alábbi részletezésnek megfelelően.

1. A hallgatónak egyetemi tanulmányai során a különféle tantárgyakhoz kapcsolódó saját munkái. Kötelezően tartalmaznia kell (ha ilyen kurzusok részei a tanulmányoknak) a pszichológiai és a pedagógiai területhez fűződő (minimálisan egy-egy) munkát is, és tartalmazhat szakmódszertani jellegű munkákat is, például
 - esszé, szemináriumi dolgozat,
 - kutatási beszámoló,
 - óralátogatási jegyzőkönyvek,
 - tananyagtervezés, -fejlesztés, taneszközkészítés stb.
2. A hallgató iskolai munkája, tanítási gyakorlata során készített dokumentumok, például
 - tervezési dokumentumok (óravázlatok, tématervek, programcsomagok, projektleírások stb.);
 - a tanításhoz készített segédanyagok (program, szemléltetőeszköz, makett stb.);
 - az értékeléssel kapcsolatos dokumentumok (feladatbank, dolgozatok stb.);
 - tanítási órákon túli tevékenységek dokumentumai (szabadidős tevékenységekhez, tanulói önkormányzat támogatáshoz kapcsolódóak stb.);
 - az IKT-eszközök tanulói használatának bemutatása (digitális tábla, honlap, távoktatás, e-learning stb.);
 - a tanítási gyakorlat során végzett óramegfigyelések tanulságai;
 - a tanítási óra audio- vagy videofelvétele;
 - saját tanítványainak reflexióval ellátott munkái stb.
3. Az iskola mint szervezet működésének megismerése és az ezekhez fűzött reflexiók célirányos, tömör bemutatása.

4. A hallgató reflexiója saját munkájára (összesen 3–10 oldal):
- a jelölt tanári céljainak megfogalmazása, a tanári kompetenciakövetelmények teljesítése terén megfogalmazott személyes feladatok;
 - az egyes dokumentumokhoz fűzött megjegyzései, magyarázatai, javaslatai, önreflexiói;
 - ha készült tanári értékelés a beadott munkáról, és a hallgató rendelkezésére áll, akkor csatolandó az adott anyaghoz;
 - összegző önreflexió a képzés során elért eredményekről és fejlesztendő területekről;
 - a további szakmai célok és az ezekhez kapcsolódó cselekvési terv megfogalmazása.

A tanári kompetenciákra figyelő reflexió tipikus elemei: *a dilemma; a probléma felismerése, azonosítása, definiálása; a dilemma lebontása, elemzése, megoldási-következtetési módok megfogalmazása; az optimális válasz kiválasztása és indoklása.*

A portfólió elején tartalomjegyzék összesíti a benne szereplő dokumentumokat. Az írásbeli dokumentumok mellett a portfólióban elhelyezhetők fényképek, rajzok és CD-k is. A portfóliót egy kinyomtatott példányban és egy elektronikus példányban (CD-n) kell elkészíteni. A kinyomtatott példány eredeti (akár kézírásos) dokumentumokat is tartalmazhat.

A portfólióban szereplő dokumentumok közül az elemző jellegűek és a reflexiók (3., 4. pont) nyelvszakos hallgatók esetében is magyar nyelven készülnek, míg a többi dokumentum készülhet az adott célnyelven is.

A portfólió értékelése

A portfóliót előzetesen felkért értékelő érdemjeggyel és szövegesen értékeli. A portfólió értékelőjét a PPK jelöli ki, értékelő lehet a neveléstudomány, a pszichológia és az érintett szakmódszertanok oktatója. Az értékelésbe több személy is bevonható, például a mentor, a kísérő szemináriumok vezetői. Ha a kijelölt értékelő nem a PPK oktatója, a kijelölésről egyidejűleg értesíteni kell az érintett kar/szervezeti egység vezetőjét.

Az értékelés szempontjai:

- az anyagok kidolgozottságának színvonala;
- az anyagok és az elemzés szakmai színvonala;
- a beadott anyagok a tanári feladatkörök szempontjából mennyire széles körből merítenek;
- a megoldások és a módszerek változatossága, ötletessége;
- lényegkiemelés, koherencia, a válogatás tudatossága és indoklása;
- formai megjelenés: a reflexív részeket gépelt, szerkesztett formában kérjük, de az eredeti anyagokat (óramegfigyelés, óravázlat stb.) eredeti formában kell beadni; a portfólió elején tartalomjegyzék összesíti a dokumentumokat.

A tanárjelölt az értékeléseket az elektronikus rendszerből ismerheti meg.

2011. október 5.